

SREČKO KOSOVEL V ČEŠKIH PREVODIH IN INTERPRETACIJAH

ALEŠ KOZÁR

Bukovka, Češka
ales.kozar@post.cz

Srečko Kosovel je bil na Češkem v 20. stoletju nedvomno eden najbolj prevajanih slovenskih pesnikov. In podobno kot na Slovenskem se je sčasoma spreminjala tudi njegova češka recepcija. V besedilu bomo poskusili pokazati, kako se je postopoma uvrščal v češko predstavo o slovenski literaturi in celoten prevajalski mozaik. Pregledali bomo bistvene izbore iz njegovega dela in antologije, v katerih so se pojavili prevodi njegovih pesmi, ter poskusili analizirati posamezne prevajalske pristope. Ozrli se bomo tudi k spremnim metabesedilom in člankom, ki so obravnavali njegovo delo, ter se seveda seznanili tudi z odnosom raznih prevajalskih osebnosti do njegovega dela. Ugotavljamo, da so bili Čehi o pesniku Kosovelu informirani zelo zgodaj in da sta bistvene informacije o njem v češki kontekst prinašala predvsem slovenska literarna zgodovinarja Božidar Borko in Oton Berkopec. Izpostavljamo posamezne stereotipe v interpretaciji njegovega dela, ki so vplivali na njegovo recepcijo, in sodobne poskuse njihovega spreminjanja, da bi bili usklajeni s spremembami v korpusu Kosovelovih besedil.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.3.2025.2](https://doi.org/10.18690/um.3.2025.2)

ISBN

978-961-299-058-9

Ključne besede:

Srečko Kosovel,
poezija,
češčina,
prevodi,
slovenščina

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

1 Uvod

Zelo bogato češko prevajalsko dejavnost so od 19. stoletja naprej vodile osebnosti katoliškega kroga, pogosto duhovniki. Prvim knjižnim prevodom pridig Antona Martina Slomška v 70. letih 19. stoletja so sledili prevodi poezije Simona Gregorčiča, kasneje Alojza Gradnika, Silvina Sardenka in medvojnih osebnosti: Frana Ksaverja Meška (največ knjižnih prevodov v češčino sploh) in pesnikov, kot sta bila npr. Anton Vodnik in Edvard Kocbek. Zunaj tega kroga so se prevodov iz slovenščine lotili nekateri pesniki, mdr. Jaroslav Vrchlický (1853–1912), ki je mdr. prevajal pesmi Antona Aškerca. V začetku 20. stoletja sta postala glavna reprezentanta slovenske literature France Prešeren in Ivan Cankar. Prevajalce teh dveh avtorjev lahko iščemo med navdušenimi utrjevalci češko-slovenskih kulturnih odnosov, kot so npr. Josef Penížek, Růžena Nasková in Jaromír Borecký.¹ Generacija pesnikov slovenske moderne je morala na samostojno knjižno objavo počakati do izbora *Bratrská poezie* (1925, v slovenskem prevodu Bratska poezija), urejenega po smrti prevajalca in pesnika Jiříja Wolkerja (1900–1924). Ta se je tem pesnikom posvetil že v času svojega srednješolskega študija pod mentorstvom svojega učitelja Vojtěcha Měrke (1888–1974), ki je kasneje prevajal slovenske avtorje tudi sam. Jiříja Wolkerja so na Češkem pogosto povezovali s Kosovelom, čeprav nista bila na noben način v osebni stiku. Tudi pomemben članek Ivana Laha o Wolkerju s prevodi njegovih pesmi je v Ljubljanskem zvonu izšel šele po Kosovelovi smrti, v številkah 10–12, torej jeseni leta 1926,² medtem ko je Kosovel umrl že spomladi, 27. maja. Konkretnih drugih povezav med Kosovelom in češkimi pesniki tega časa najbrž ni bilo. Tudi konstruktivizem na Češkem ni bil posebej odmeven, čeprav lahko primerjamo npr. tipografske posebnosti pri Kosovelu z istimi prvinami npr. v zbirki Jaroslava Seiferta (1901–1986) *Na vlnách TSF* (1925, Na valovih TSF) ali pesniškem ciklu *Abeceďa* (1926) Vítězslava Nezvala (1900–1958), na katere so pa vplivali predvsem prevodi slavnih kaligramov Guillaumea Apollinairea izpod peresa Karla Čapka (1918, v češkem prevodu že 1919).

¹ Urbančič, B. (1995). *Česko-slovenské kulturní styky*. Euroslavica.

² Lah, I. (1926). Jiří Wolker. *Ljubljanski zvon* 10, 610, 11, 692, 12, 766.

2 Antologija *Hvězdy nad Triglavem* (1940)

Bistveno mesto v recepciji slovenske moderne poezije in poleg ostalih tudi pesnika Kosovela ima antologija *Hvězdy nad Triglavem*³ (v prevodu v slovenščino *Zvezde nad Triglavom*), ki ponuja najkompleksnejši pregled slovenske poezije od obdobja moderne do tridesetih let 20. stoletja. Antologijo je uredil Oton Berkopec (1906–1988), prevajali pa so z njegovo jezikovno pomočjo vrhunski češki pesniki te generacije, kot so Josef Hora (1891–1945)⁴, Jan Čarek (1898–1966), Kamil Bednář (1912–1972) in František Nechvátal (1905–1983). Ta antologija pomeni vrhunec češkega zanimanja za slovensko literaturo v medvojnem obdobju. Knjiga se začne s pesmimi pesnikov slovenske moderne Ivana Cankarja, Otona Župančiča, Josipa Murna in Dragotina Ketteja, vsemi v prevodu Josefa Hore, in seže preko pesnikov z začetka 20. let, kot so brata Anton in France Vodnik, Vida Taufer in Srečko Kosovel, do pesnikov generacije 30. let, npr. Edvarda Kocbeka, Mileta Klopčiča in Boža Voduška. V antologiji najdemo skupaj 23 osebnosti slovenske poezije omenjenega obdobja. Količinsko je največ prostora posvečeno Otonu Župančiču, ki ima v njej sedem pesmi, med katerimi sta dve, *Z vlakom* in *Duma*, posebej obsežni. Takoj na drugem mestu je že Srečko Kosovel s petimi pesmimi. Štiri je prevedel Kamil Bednář (1912–1972): *Novoletni sonet z naslovom Novoroční*, *Krik po samoti* kot *Výkřik po samotě*, *Extaza smrti* in *Pesem – Slavček med trnjem* kot *Píseň*. *Pesem* (*Stařena za vsí*, *Starka za vasjo*) pa je prevedel pesnik Jan Čarek (1898–1966). Iz tega lahko sklepamo, da je bil Kosovel predstavljen kot vodilna osebnost slovenske poezije 20. let, izbor pesmi pa vsebuje tako „kraške“ pesmi in pesmi s socialno tematiko kot tudi ekspresionistične pesmi; Berkopčevi antologiji torej uspe celo na tako omejenem prostoru predstaviti vse bistvene poetične karakteristike takrat znane Kosovelove poezije.

3 Antologija *Snímky krajiny poezie* (1966)

Ta antologija ima podnaslov „Majhen izbor jugoslovanskih pesnikov XX. stoletja“, urednika sta bila Irena Wenigová in Dušan Karpatský. Gre torej za širši izbor avtorjev več narodnih literatur. Slovenska je zastopana z enajstimi avtorji od Alojza

³ Antologija *Hvězdy nad Triglavem. Moderní poesie slovinská*. je izšla dvakrat: v letih 1940 in 1946, kar namiguje na njen posebno velik bralski odziv.

⁴ Odmev njegovega obiska Slovenije, kamor ga je s prijatelji peljal prav Berkopec, najdemo v njegovi zbirki *Domov* v pesmi *Vzpomínka na Slovinsko* (*Spomin na Slovenijo*), Hora, J. (1938). *Domov*. Borový. Horin slavnostni govor na literarnem večeru v ljubljanski Drami dne 11. januarja 1938 je v prevodu Božidarja Borka izšel v Ljubljanskem zvonu. Hora, Josef, Nový, Karel. (1938). Govora čeških pisateljev Slovencem. *Ljubljanski zvon*, 58(1), 28.

Gradnika do Daneta Zajca, vsi avtorji pa so zastopani z eno ali dvema pesmima, le Edvard Kocbek s štirimi. Kosovelovo delo je predstavljeno z besedili Proti človeku in Daj mi bolest, obema v prevodu pesnika Josefa Hiršala. V svojem preglednem uvodu prevajalec in slavist Dušan Karpatský (1935–2017) navaja in obravnava samo nekatere posamezne pesnike, poudarja pa predvsem Miroslava Krležo, Oskarja Daviča in iz slovenske literature Edvarda Kocbeka.

Pesnik Josef Hiršal (1920–2003) je bil v tem obdobju tudi priznan prevajalec, predvsem po zaslugi zelo uspešnih prevodov Enzensbergerjeve poezije (*Zpěvy z potopy*, 1963) in Njegoševega *Gorskega venca* (1963). Kasneje je sodeloval še pri prevodih izbora Kocbekovih pesmi (*Kruté kruhy*, 1972) in Prešernove poezije (*Můj sen šel po bladině*, 1978), a pri slednjem kot prevajalec ni naveden, ker je bil v času t. i. normalizacije v 70. letih 20. stoletja na Češkem kot avtor prepovedan in ni smel objavljati pod svojim priimkom.

Ker je antologija izšla še pred objavo Integralov, slike Kosovelovega dela ni posebej spremenila, je pa vsaj potrdila njegovo bistveno mesto v generaciji avtorjev 20. let, tokrat celo v širšem kulturnem kontekstu celotne jugoslovanske poezije.

4 Prvi samostojni knjižni izbor *V malém plášti slov* (1974)

Prvi češki samostojni knjižni izbor Kosovelovih pesmi je izšel leta 1974. Kot urednik je zanj poskrbel spet slavist Oton Berkopec, ki mu je dal po eni od Kosovelovih pesmi naslov *V malém plášti slov* (V majhnem plašču besed - po pesmi Majhen plašč)⁵. Ljubko miniknjižico (format 6,6 cm x 6,9 cm; v istem formatu je, povedano mimogrede, izšel tudi izbor Kocbekove poezije *Kruté kruhy*, 1972) je prevedel češki pesnik Vilém Závada (1905–1982), ki se je prevodom iz slovenščine posvečal bolj sistematično. Ti prevodi so bili kasneje zbrani še v antologiji *Nové hvězdy nad Triglavem* (1983, Nove zvezde nad Triglavom), ki se že po naslovu vsebinsko sklicuje na prej omenjeno antologijo, jo pa dopolnjuje z izborom pesmi pesnikov povojnega obdobja. Izbor *V malém plášti slov* sestavlja 82 pesmi predvsem iz Kosovelovih avantgardističnih besedil iz zbirke *Integrali* (1967), ki je odkrila povsem neznano podobo Kosovelovega dela, zlasti v prvem sklopu pa vsebuje tudi impresionistične „kraške“ Kosovelove pesmi in pesmi s socialnimi motivi.

⁵ Kosovel, S. (1974). *V malém plášti slov*. Odeon.

Oblikovanje te knjige poskuša ohraniti konstruktivistične posebnosti Kosovelovih pesmi z razlikami v tipografiji in grafičnimi posegi (pesem Srce v alkoholu, str. 76). Na te posebnosti namigne tudi del rokopisa Kosovelovega Konsa na notranjih platnicah knjige. Poleg tipičnih konstruktivističnih pesmi (npr. še Cirkus Kludsky, Človek pred zrcalom, XY, Delirij, Kons, tukaj z naslovom Tygr idr.) vsebuje izbor tudi klasične kraške pesmi, kot so Balada, Starka za vasjo, Vas za bori, Bori itn.

Prevod je jezikovno zanesljiv in tudi formalno ter stilno relativno ustrezen. Npr. pesem *Starka za vasjo* v prevodu Viléma Závade (str. 24–25, spodaj kot drugi tekst) ohranja shemo rim, na ravni stila ima, kot v originalu, deminutivne izraze (*krompirček, ročice, mali* – o *brambůrku, ručky, chlapečku*), z izborom nekaterih zaznamovanih besed (*chatrč, chýše*, kjer je v slovenščini nevtralni izraz *biša*) pa poudari socialno bedo kraške vasi.

Starka za vasjo

Lačni otroci ležijo na senu,
burja vihra skozi lino
pod nizkim, sivim čelom hiše
—
noč je pokrila ravnino.

Mali sanja: krompirček,
ne eden — polna skleda. —
Tiho stopa za temno vasjo
raztrgana sivka Beda.

Drugi sanja: krompirček v
oblici
mrzle ročice ogreje. —
Tiho stopa za hišami
in se ledeno zasmije.

Tretji, četrti in peti in vsi —
tisoč in več — jaz ne morem
spati.
Ničesar nimam in vendar
mislim:
vse, o vse bi vam moral dati!

Stařena za vsí⁶

Hladové děti leží na seně,
skulinou bóra fouká,
pod nízkou střechou chatrče -
ve tmě usíná louka.

Chlapečku zdá se: o
brambůrku,
ne jednom — plné míse.
Tíše se plíží a za temnou vsí
zedraná Bída zastaví se.

Jiný zas má sen: na brambůrku
v slupce
studené ručky si ohřeje.
Plíží se Bída za chýšemi
a ledově se usměje.

Třetí, čtvrtý, pátý a ostatní -
tisíce a víc — nemohu ani spát.
Ničeho nemám na světě, a
přece vím:
vše, všechno bych vám musel
dát.

Stařena za vsí⁷

Hladové děti na seně spí,
bóra skulinou zpívá,
pod nízký, šedivý krov
padla noc chladná a sivá.

Chlapec sní o drobném
brambůrku,
brambory kouří v míse —
Za temnou vsí Bída sedraná
potichu zastaví se.

Druhému zdá se — brambůrek
v slupce
studené ručky hřeje.
Potichu za vsí vleče se Bída,
ledovým smíchem se směje.

Třetí a čtvrtý a pátý, ti všichni,
tisíce jich — jak mohl bych
spát!
Nic nemám a přece všechno,
všechno chtěl bych vám dát.

V primerjavi s prejšnjim prevodom iste pesmi Jana Čarka (tretje besedilo) opazimo, da je Čarkov prevod izvirnikovo podobo nekoliko poetiziral. Zveza *burja vibra* je pri Závadi prevedena z nevtralno besedo *fouká*, pri Čarku pa je metaforična *zpívá* (torej:

⁶ Kosovel, S. (1974). *V malém plášti slov*. Odeon, str. 24.

⁷ Berkopec, O. (ur.). (1946). *Hvězdy nad Triglavem. Moderní poesie slovinská*. Melantrich.

poje). Podobno knjižno zvenita Čarkova oblika *tisíce jih* in nedoločnik *spáti*, ki pa ju seveda lahko pripišemo tudi petintridesetim letom časovne distance med obema prevodoma. Drugače je tudi Čarkov prevod popolnoma natančen in ustrezen.

Podobno je v Závadovem prevodu pesmi *Aleluja*⁸ namesto preprostega glagola *biti* glagol *chví*, ki je stilsko knjižen in ga lahko vrednotimo tudi kot poetizem, deluje pa tudi kot rima, kar je bil najbrž razlog za njegovo uporabo. V na tak način zasnovanih pesmih ni enostavno ohraniti Kosovelove lakoničnosti in sproščenosti. Pesmi kot npr. *Človek v zrcalu*, *Smeh kralja Dade* ali *Srce v alkoholu* so prevedene praktično dobesedno in prevod v besedilo ne vnaša nobenih posebnosti, ki jih v originalu ni. Tudi besedni red odgovarja prozaičnemu duhu Kosovelovega slovarja in stila.

Smeh kralja Dade

Ukaz številka 35:

Nenadoma se je izkazalo,
da je rdeča večerna zarja
državi nevarna.
Zato se zapre večerna
zarja vsakokrat,
ko se bo prikazala,
v črno morje.
Na zlat mozaik grobišča
sije bleščeče rdeča
zarja.
Samoten konj se sprehaja
po polju.
Magija zarje!
Konj je melanholičen.

Smích krále Dada⁹

Rozkaz číslo 35:

Znenadání se ukázalo,
že rudá večerní zář
je státu nebezpečná.
Proto se zavírá večerní
zář pokaždé,
kdykoli se objeví,
do černého moře.
Na zlatou mozaiku hřbitova
dopadá zářivě rudá
záře.
Osamělý kůň se prochází
po louce.
Magie záře!
Kůň je melancholický.

Izbor pa načeloma ohranja pesniško kakovost Kosovelovih pesmi, predvsem tistih v vezanem slogu, ohranja melodiko, rimanost in ritem.¹⁰

Knjiga je kakovostno predstavila vse bistvene plati dela Srečka Kosovela in obrazložila, zakaj se je o njem prej pisalo kot o vodilni osebnosti slovenske poezije 20. let. Izbor je opremljen tudi s kar dvema metabesediloma (glej nižje), ki bralcu ponudita vse bistvene literarnozgodovinske informacije o Kosovelu in ga mdr. poučita tudi o starejših prevodih njegovih pesmi.

⁸ Kosovel, S. (1974). *V malém plášti slov*. Odeon, str. 173.

⁹ Kosovel, S. (1974). *V malém plášti slov*. Odeon.

¹⁰ To ugotavljata tudi Jana Šnytová in Špela Sevsšek Šramel v svoji analizi: prim. Sevsšek Šramel, Špela - Šnytová, Jana. Srečko Kosovel: básník slovinského Krasu a avantgardy v české a slovenské překladatelské recepci. Slovenská literatura vol. 70, št. 3, str. 257.

5 Slovenska številka revije *Souvislosti* (1997)

Leta 1997 je izšla posebna, v celoti slovenski literaturi in kulturi posvečena številka ugledne revije *Souvislosti* (št. 1 tega letnika). Poleg pesniških prevodov najdemo tukaj tudi vrsto člankov slovenskih strokovnjakov (npr. Irene Novak Popov o poeziji, Matjaža Kmecla, Igorja Torkarja, Igora Grdine idr.) in reprodukcij slik slovenskega ekspresionizma (France Kralj).

Prevajalsko so pri reviji sodelovali študentje praške slovenistike, ugledni prevajalec František Benhart (1924–2006) in pri prevodih pesmi Srečka Kosovela pesnik ter prevajalec Petr Borkovec (roj. 1970). Slednji je znan po zelo občutenih in formalno natančnih prevodih, kar je potrdil tudi pri prevodih Kosovela.

Kosovelovo pesniško delo zastopa pod skupnim naslovom prispevka *Kras*¹¹ kar sedem pesmi, med katerimi so tipične „kraške“ pesmi, kot npr. *Ves v Krasu* (Kraška vas, incipit *Sam čez vas*) in *Imprese* (Impresija, incipit *Burja je odprla okno*), najdemo pa tu tudi dve izmed najbolj znanih Kosovelovih konstruktivističnih pesmi *Kons. 5* (*Gnoj je zlato*) in *Kons* (*Truden evropski človek*). Celoto dopolnjujejo še pesmi *Naše oči* (*Naše oči je zalila lava goreča*), *Černé zdi* (*Črni zidovi*) in sklepna *Podzimní krajina* (*Jesenska pokrajina, Sonce je jesensko pokojno*). Z eno prevedeno pesmijo, in sicer *Na venkovském nádrazí* (*Na provincialni postaji*, str. 196), je izbor dopolnil še František Benhart. V izboru ni naveden vir, iz katerega je Borkovec pesmi prevajal, zato vidimo majhna odklanjanja, npr. v pesmi *Kons 5*, kjer (v primerjavi z razlago Mirana Hladnika¹²) najdemo vejico med števnikoma 2 in 3, ni pa vejice v zadnjem verzu med I in A, kjer sta obe črki zapisani z veliko začetnico in skupaj, brez presledka.

Zanimanje Petra Borkovca za Kosovela se je nadaljevalo še v naslednjem letu v prispevku v ugledni češki literarni reviji *Host*.¹³ Deloma tu najdemo iste pesmi – *Ves na Krasu* (Kraška vas), *Podzimní krajina* (Jesenska pokrajina) –, deloma pa se vsebina razlikuje. Nove so pesmi *Podzim*, (*Jesen, Droben dež rosi*), *Tesknota* (*Otožje, Zlato sadje diši*), *Teplé a jasné* (*Topli in jasni*), *Vše je tiché* (*Vse je tiho*), *Předtucha* (*Slutnja, Polja. Podrtija ob cesti*), *Báseň* (*Pesem, Sedim in pišem*), *Črni zidovi* (*Črni zidovi se lomijo*), *Cirkus Kludský*. Sedadlo č. 461 (*Cirkus Kludsky. Prostor št. 461*). Tu torej

¹¹ Kosovel, S. (1997). *Kras*. Překlad Petr Borkovec. *Souvislosti*, 1, 155–158.

¹² Hladnik, M. (1986/87). Srečko Kosovel, *Kons 5*. *Jezik in slovstvo*, 32(4), 112–114. <https://lit.ijs.si/kons5.html>

¹³ Kosovel, S. (1998). *Kras*. *Host*, 2, 46–50.

spet najdemo tako impresionistične kot konstruktivistične pesmi. Tokrat je vir pesmi označen, zapisana pa je tudi opomba prevajalca, v kateri se Borkovec zahvaljuje Františku Benhartu za jezikovno pomoč in prizna, da si je pomagal z nemškimi prevodi Ludwiga Hartingerja (Wieser, 1988). V besedilih samih poskuša biti čim bolj jezikovno naraven (tako npr. v pesmi Pesem 1. os. ed. glagola pisati zapiše kot *píšu*, kar je nekoliko bolj pogovorna oblika, medtem ko je druga možnost oblika *píší*, ki pa je precej knjižna – prim. v odlomku nižje). To je seveda povsem v skladu s Kosovelovim jezikom. Nekoliko vprašljivo je prevajanje besede *latnik* z besedno zvezo *vinné latě*. V slovenščini ima ta beseda povsem konkreten pomen „ogrodje za vinsko trto, sadno drevje, popenjavke“ (navajam iz SSKJ po Franu). Zdi se mi, da lahko v češčini tukaj uporabimo izraz *pergola*, čeprav na večini češkega ozemlja trto gojimo na rinsko-hessenski način z uporabo žic, s katerim se srečamo v Avstriji in tudi na slovenskem Štajerskem, medtem ko se na Krasu ponavadi uporablja veliko višja oblika iz lesa (t. i. „Trentino“). To konstrukcijo pa češka vinogradniška literatura imenuje prav „pergola“¹⁴, a se izraz v tem pomenu žal ne uporablja v vsakodnevni rabi, ampak le v stroki.

Pesem

Sedim in pišem.
Pred mojim oknom
zlato sadje.
Vse je pesem.
Na mojem oknu
ni belih zastorov.

Tudi to rdeče listje
na latnikih: pesem.
Tigrasta mačka
me gleda.
Njeno oko: camera obscura
Zelena tajnost.

Nate mislim, ki si odšla
kot bel labod
preko rdečih voda.

Báseň¹⁵

Sedím a píšu.
Před mým oknem
zlaté ovoce.
Všechno je báseň.
V mém okně nejsou
bílé záclony.

A i to zrudlé listí
na vinných latích: báseň.
Mourovatá kočka
na mě hledí.
Její oko; camera obscura.
Zelené tajemství.

Na tebe myslím, která vzdálila ses
jak bílá labuť
po červených vodách.

Nasploh lahko rečemo, da prevodi Petra Borkovca tudi zelo dobro ustrezajo originalu in njegovim slogovnim jezikovnim intencam. Kosovelovo prozaičnost in lakoničnost samo včasih malo dvigne kak nekoliko knjižno zaznamovan izraz (v višje navedeni pesmi glagol *hledí*).

¹⁴ Pavloušek, P. (2011). Pěstování révy vinné. Grada.

¹⁵ Kosovel, S. (1998). Kras. *Host*, 2, 49.

6 Samostojni izbor *Moje píseň* (2003)

Ob stoti obletnici Kosovelovega rojstva je izšel nov samostojen izbor njegovih pesmi z naslovom *Moje píseň*. Sestavil ga je slavist in balkanist Ivan Dorovský (1935–2021), ki je napisal tudi spremno besedo. Kot prevajalca sta navedena Ivan Dorovský in Michal Przybylski (roj. 1981), žal pa ni označeno, kdo je prevedel katero pesem. Poleg literarnozgodovinskega uvoda o Kosovelovi poeziji najdemo v knjigi še spremno besedo, posvečeno Anteju Trstenjaku (1894–1970), prleškemu slikarju z za njegovo delo bistveno češko izobrazbo, čigar reprodukcije v knjigi spremljajo Kosovelove pesmi.

Izbor vsebuje 65 pesmi iz *Integralov* in 11 pesmi v prozi. Tu najdemo tako pesmi s kraškimi podeželskimi motivi kot tudi konstruktivistične pesmi, pri katerih knjiga večinoma ohranja tudi tipografske posebnosti (čeprav npr. pesem Človek pred zrcalom tukaj nima svojega zrcalnega dela, ki pa ga najdemo v višje omenjenem izboru *V malém plášti slov*). Vsebinsko prinaša deloma iste pesmi, ki jih najdemo že v antologiji *V malém plášti slov* (npr. Srce v alkoholu, Delirium, Malý plášť, Sebevrah před zrcadlem, Slanečci), sploh prvič pa češkemu bralcu predstavi Kosovelove pesmi v prozi.

V pesmih naletimo na še močnejše prisotno tendenco, ki smo ji bili včasih priča v prevodih Viléma Závade, Jana Čareka ali Petra Borkovca, namreč tendenco k pomikanju prevoda h knjižnemu ali bolj poetičnemu izražanju. V pesmi Kočka (Mačka) je tako npr. slovenska beseda *norec* prevedena s knjižno besedo *pošetilec*, pa bi jo lahko prevedli z bolj nevtralnno besedo *bláznen*, zaimek *ga* je preveden z bolj knjižno obliko *jej* namesto z nevtralnejšo *ho*, isto pa velja tudi za oziralni zaimek *ki*, ki je preveden s knjižno obliko *jež* (bolj nevtralnno bi bilo *který* ali *co*). Prevod ne ohranja ponavljajočega se verza (*Mačka je skočila skozi okno*), ki je enkrat preveden kot *Kočka vyskočila z okna*, drugič pa kot *a kočička vyskočila oknem*. Poleg tega prevod tukaj namiguje na to, da je mačka skočila z okna ven iz hiše, kar je v besedilu pomensko moteče in nelogično.

Isto tendenco k bolj knjižnemu izražanju najdemo tudi v drugih pesmih (Srce v alkoholu: *V pomladni modrini* – v prevodu *v jarním blankýtu*, str. 24). Lepo primerjavo ponudi pesem Črni zidovi, ki jo imamo tako v antologiji Ivana Dorovskega (tretje besedilo nižje) kot v prevodu Petra Borkovca (drugo besedilo). Dobesedni prevod z glagolom *lámou* je v kontekstu stavka nekoliko moteč, stavek pomensko bolje

dopolnjuje varianta *pukají*. Naslednja večja razlika je v prevodu besede *svetilka*. Tukaj je sicer originalu bližji Dorovskega izraz *lampičky* (prim. razlago SSKJ: priprava, ki prižgana oddaja svetlobo), a deminutivna oblika ne odgovarja originalu - in ker si tukaj lahko predstavljamo marsikatero „pripravo“, lahko besedo razumemo kot splošno oznako ter se zato zdi prevod Borkovca s splošno besedo *světlá* (torej v slovenščini: *svetlobe*) popolnoma ustrezen. Tretja sprememba *iz srca teme / ze tmy srdce / z útrob tmy* v prevodu Dorovskega nadomešča pomensko bogat izraz *srce* z izrazom, ki pomeni samo „notranjost“ (*útroby*). Tukaj ni natančen niti Borkovčev prevod, ker Kosovelov izraz *srce* (v smislu: jedro, center temnine) obrne v temnino človeškega srca, ki postane glavni referenčni izraz.

Mačka

Mačka je skočila skozi okno.
Skočila je na klavir.
Zaigrala je in se začudila:
Kadar skačem, poje klavir.
Jaz sem bil v sosednji sobi
in sem mislil, da duh igra.
Ali še enkrat je udarilo
in mačka je skočila
skozi okno.

Koder hodi novi pesnik,
povsod se odziva klavir.
Ali nikdo ga ne moti
kakor mačke.
Ves svet je zavzet: Ta človek
je norec
ali je pesnik.
In vsi poslušajo njegove
korake, ki pojo kot nad klavirjem.

Kočka¹⁶

Kočka vyskočila z okna.
Vyskočila na klavír.
Zahrála a podivila se:
když skáču, klavír zpívá.
Byl jsem v sousedním pokoji
a myslel jsem si, že to hraje duch.
Ještě jednou však zazněl klavír
a kočka vyskočila oknem.

Kamkoli chodí nový básník,
všude zní klavír.
Nikdo jej však tak nezneklidňuje
jako kočky.
Celý svět žasne: Ten člověk
je pošetilec,
ale je básník.
*A všichni poslouchají jeho
kroky, jež znějí jak klavír.*

Črni zidovi

Črni zidovi se lomijo
nad mojo dušo.
Ljudje so kot
padajoče, ugašajoče svetilke.
Enooka riba
plava v temi,
črnooka.

Človek prihaja
iz srca teme.

Černé zdi¹⁷

Černé zdi pukají
nad mou duší.
Lidé jsou jak
padající, uhasínající světla.
Jednooká ryba
plave v temnotě,
černooká.

Ze tmy srdce
přichází člověk.

Černí zdi¹⁸

Černé zdi se lámou
nad mou duší.
Lidé jsou jako
padající, uhasínající
lampičky.
Jednooká ryba
plave ve tmě,
černooká.

Člověk přichází
z útrob tmy.

¹⁶ Kosovel, S. (2003). *Moje píseň*. Šalé.

¹⁷ Kosovel, S. (1998). Kras. *Host*, 2, 49.

¹⁸ Kosovel, S. (2003). *Moje píseň*. Šalé.

V spremni besedi poskuša Ivan Dorovský bralca popeljati v širino avantgardistične problematike evropske literature medvojnega obdobja in postaviti Kosovela v mrežo francosko-nemško-rusko-srbsko itn. kulturnih povezav, kar pa na omejenem prostoru včasih vodi k posploševanju. Dorovský tudi ponavlja že večkrat omenjeno povezavo Kosovel-Wolker, namreč preko socialne tematike njunih pesmi, pesnika Petra Bezruča, ki je na Kosovela nedvomno vplival preko prevodov Frana Albrehta,¹⁹ pa sploh ne omenja. Je pa nanj opozarjal že Vilém Závada, ki je v svojem izboru prevedel pesem Kdo to chodil po těch polích (Kdo je hodil po teh poljih), ki Bezruča in njegovo zbirko *Slezské písně* tematizira.

Čeprav najdemo v prevodu posamezne pomanjkljivosti, je knjiga pomembno dopolnila sliko o Kosovlovem delu, se tega pomembnega slovenskega pesnika spomnila ob njegovi obletnici in ga uvrstila v širši kontekst evropske literarne avantgarde.

7 Posebna številka revije *Století Srečka Kosovela* (2005)

Ob isti obletnici je izšla še Kosovelu posvečena posebna številka revije *Česko-lužický věstník* z naslovom *Století Srečka Kosovela*. Poleg drugih prevodov njegove poezije je tu sploh prvič v češčini objavljen njegov manifest *Mehanikom* in uvrščen v kontekst čeških avantgardnih manifestov medvojnega obdobja.

Priprava te posebne številke je potekala v sodelovanju študentov in profesorjev ter lektorjev fakultet v Pragi in Brnu (Jasna Jahić Honzak, Milada K. Nedvěďová, Tatjana Jamnik). Publikacija je kasneje vodila tudi k skupnim javnim nastopom, npr. v Brnu, praški vili Porthheimka (4. maja 2005)²⁰ in prireditvenem prostoru restavracije Balbínova poetická hospůdka v Pragi. K tem dejavnostim je prispevalo tudi dejstvo, da je bila v tem letu Slovenija častna gostja praškega knjižnega sejma Svět knihy.²¹

V reviji je zbrano skupaj 37 pesmi ter 4 pesmi v prozi v prevodu avtorja prispevka, Tereze Benhartove, Radka Čermáka (urednika številke), Liborja Doležána, Radka Nováka, Michala Przybylskega in drugih takratnih mladih absolventov in študentov praške in brnske slovenistike.²² Ko se na projekt ozremo danes, lahko rečemo, da je

¹⁹ Prim. npr. Závada, Vilém. (1974). Bášník teplého, jasného světa. V Kosovel, S. *V malém plášti slov*. Odeon.

²⁰ Čermák, R. (2005). Serbske naléčó 2005 a Serbske kulturne dny 5. 5.-21. 7. *Česko-lužický věstník*, 10, 67.

²¹ Prim. Kozár, A. (2005). Slovinsky psaná literatura. V E. Schleissova (ur.). *Literatura ve světě*. Gutenberg, 259–266.

²² Prim. Jamnik, T. (2010). Bibliografia przekładów literatury słoweńskiej w Czechach w latach 1990–2006. V b. Tokarz (ur.), *Przekłady Literatur Słowiańskich. Tom 1, część 2. Bibliografia przekładów literatur słowiańskich (1990–2006)* (str. 143–202). Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

šlo za enega prvih prispevkov slovenistiki s strani mlade, nastopajoče generacije čeških prevajalcev iz slovenščine ter slovenistov.

8 Literarnozgodovinska slika o Kosovelovem delu

V pogledu na oblikovanje Kosovelovega češkega portreta moramo seveda najprej ločiti dve obdobji njegove recepcije, ki izhajata iz dostopnosti besedil. Vlogo meje igra izdaja Integralov v letu 1967. Prejšnji prevodi torej lahko vsebujejo samo dotlej dostopne impresionistične, socialne in ekspresionistične pesmi. Tako v spremni besedi k antologiji *Hvězdy nad Triglavem* Oton Berkopec sklepa, da je Kosovelovo pesništvo vodilo k socialni poeziji, in poudari, da gre za najbrž najbolj talentiranega pesnika medvojnega obdobja.²³

Eno prvih omemb Kosovela na Češkem sploh najdemo v katoliški reviji *Archa* leta 1925, in sicer v poročilu o aktualnih dogajanjih v slovenskih literarnih revijah izpod prevajalca in slavista Bohuša Vybírala (1887–1951), ki omenja prvo številko revije *Mladika* in med naštevanjem pesniških prispevkov opozori tudi na Kosovela.²⁴ Prav ta revija je natanko sledila dogajanju v slovenski literaturi; tu lahko naletimo tudi na pesmi Srečkovega brata Stana v prevodu Otta F. Bablerja (1901–1984).

Revija *Slovanský přehled* prinese v svoji novembrski številki leta 1926 – sklicujoč se na prispevek Frana Albrechta v *Ljubljanskem zvonu* (št. 7 in 8) – novico o Kosovelovi smrti in omenja njegovo vodilno vlogo v najmlajši pesniški generaciji.²⁵ Kasneje, leta 1931, objavi ista revija poglobljen članek Otona Berkopca o povojni (danes bi rekli medvojni) slovenski literaturi in prinese tudi nekaj Kosovelovih kratkih pesmi v slovenščini s češkim vsebinskim prevodom pod črto.²⁶

Božidar Borko (1896–1980) omeni v svojem članku ob deseti obletnici Kosovelove smrti paralelo z Jiříjem Wolkerjem - v smislu, da gre za dva vodilna pesnika svoje generacije.²⁷ Poudari Kosovelovo socialnost, ki jo poveže tudi s Petrom Bezručem, in pravi, da je, čeprav v pesmi Ekstaza smrti govori tudi o smrti Evrope,

²³ Berkopec, O. (ur.). (1946). *Hvězdy nad Triglavem. Moderní poesie slovinská*. Melantrich, 94.

²⁴ Vybíral, B. (1925). Slovinské časopisy literární. *Archa*, 13(3), 131–132.

²⁵ Černý, A. (1926). Srečko Kosovel. *Slovanský přehled*, 18(9), 720.

²⁶ Berkopec, O. (1931). Slovinská literatura po válce. *Slovanský přehled*, 23, 248.

²⁷ Borko, B. (1936a). Srečko Kosovel. K desátému výročí jeho smrti. *Československo-jihoslovanská revue*, 6(3–4), 53. Isto misel izrazi v svojem članku tudi Oton Berkopec: Berkopec, O. (1938). Mladá slovinská poesie poválečná. U, *čtvrtletník skupiny Blok*, 3(2), 147–150.

„najresničnejši“ v pesmih o svojem domačem Krasu.²⁸ Ista mnenja Borko ponovi v članku, ki je bil objavljen istega leta v reviji *Lumír*, kjer poudari Kosovelovo naslanjanje predvsem na domača predhodnika Cankarja in Župančiča.²⁹

Vidimo, da so Čehi v tem obdobju informacije o slovenski literaturi pogosto dobivali zelo neposredno od slovenskih literarnih zgodovinarjev, ki so bili na Češkem zelo aktivni.

Socialnost in proletarskost sta Kosovelu v povojnem obdobju odprli vrata v komunistične in marksistične interpretacije poezije, kot npr. v oceni antologije *Kri v plamenih* v reviji *Nový život*³⁰ ali obeležitvi petdesetletnice njegovega rojstva v reviji *Literární noviny*, kjer avtor zapiše, da je bil Kosovel „bojovník za pravice delavskih mas“³¹. Avtor je omenjen samo kot O. B.; domnevamo, da bi lahko spet šlo za Berkopca³², ki je najbrž žrtvoval teh nekaj režimskih floskul, da bi le lahko prišlo do objave samih pesmi. Žal pa se ta interpretacija ponovi še marsikje drugje in v marsikaterih, pogosto površnih formulacijah v poljudnih enciklopedijah preživi celo še po letu 1990.

Prevajalec Vilém Závada govori v uvodu v izbor *V malém plášti slov* o svojem navdušenju nad Integrali³³, poudari povezavo s konstruktivizmom in zenitizmom, čuti pa tudi povezavo z domačo tradicijo slovenske moderne. Piše, da se je Kosovel „šle v zadnjih dveh letih svojega življenja (...) obrnil k življenju mesta, kavarn, cirkusov, železniških postaj in novogradenj“³⁴ in da se je „od individualnih problemov preusmeril k družbenim“.³⁵

Takoj po tem izboru izide v reviji *Jezíek in slovstvo* članek slavistke Dobroslave Bergove Srečko Kosovel in Jiří Wolker. Avtorica zelo poglobljeno analizira paralele med obema pesnikoma, ki so se v skupnem kulturnem prostoru pojavljale pogosto. Primerja njuni življenjski usodi, srečno otroštvo, prihod v mesto in pot k socialni poeziji; razlike ugotavlja v njunih pesniških osebnostih, kjer vidi Wolkerja kot

²⁸ Prav tam, 54.

²⁹ Borko, B. (1936b). Pohled na literární slovinskou současnost. (prev. Rajmund Habřina) *Lumír*, 8–9, 464.

³⁰ Benhart, F. (1955). Krev v plamenech. *Nový život*, 11, 1221–1223.

³¹ O. B. (13. 3. 1954). Z básní Srečka Kosovela. *Literární noviny*, 3(11), 4.

³² To potrjuje tudi Pánkova bibliografija Otona Berkopca. Prim. Pánek, J. (1976). *Dr. Oton Berkopce. Življenje in delo. Bibliografija za leta 1926-1975*. Študijska knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu.

³³ Závada, V. (1974). Básník teplého, jasného světa. V S. Kosovel, *V malém plášti slov*. Odeon, str. 10.

³⁴ Prav tam, 11–12.

³⁵ Prav tam.

pesnika kolektivnosti, bratstva, kar se kaže tudi v melodičnosti in deklamativnosti, medtem ko se Kosovelova komornost kaže v zgoščenosti in kratkosti njegovih verzov.³⁶ Posebno razliko vidi v Kosovelovem barvnem videnju sveta. Pride do zaključka, da ustvarjalnost obeh pesniških osebnosti kljub podobnosti življenjskih usod nima kaj dosti skupnega.³⁷

Nekje od *Integralov* do obdobja 90. let nahajamo v češkem tisku tudi posamezne prevode Františka Benharta. Večinoma gre za majhne sklope ene, dveh ali treh kratkih pesmi za razne revije ali časopise, kot so npr. *Lidová demokracie*³⁸, *Impuls*³⁹, *Lettre internationale*⁴⁰, *Scriptum*⁴¹, *Tvar* in *Světová literatura*⁴². Večinoma so brez spremnega besedila in Benhart jih žal niti kasneje ni zbral v kakšno skupno knjižno izdajo.

Oba izbora Petra Borkovca iz let 1997 in 1998 vsebujeta kratko literarnozgodovinsko informacijo o Kosovelu. V reviji *Souvislosti* samo zelo na kratko omeni osnovne biografske podatke (rojstvo, izobrazbo, smrt, pesniško zbirko *Zlati čoln*), v kasnejšem prispevku v reviji *Host* pa navaja več podatkov, predvsem o *Integralih*, ki vsebujejo „pozne pesmi, na katere je močno vplival groszovski ekspresionizem in poetika dadaizma.“⁴³ Omenja pa, da je prevajal predvsem „Kosovela kot pesnika Krasa, očaranega z njivami in latniki, vedno pa ekspresionistično lakoničnega in vedno blizu smrti“⁴⁴.

Najbolj temeljito češko literarnozgodovinsko delo, ki obravnava slovensko literaturo, je nedvomno dvodelna monografija Viktorja Kudělke *Slovinská literatura I* (1974) in *II* (1977). V drugem delu, ki opisuje literaturo od leta 1918, poskuša razločiti štiri variante ekspresionizma. Tretji val opiše kot „izrazito socialni“ in kot glavne predstavnike navede Toneta Seliškarka, Mileta Klopčiča in Srečka Kosovela.⁴⁵ Kosovela izpostavi, saj mu posveti krajše poglavje (s. 16–18), kjer omeni recepcijske težave z njegovim pesniškim delom, ki jih je povzročilo nezadostno poznavanje njegovega dela in zapuščine do objave *Integralov*, pa tudi kontradiktornost

³⁶ Bergová, D. (1975). Srečko Kosovel in Jiří Wolker. *Jezik in slovstvo*, 7, 197–198.

³⁷ Prav tam, 201.

³⁸ Benhart, F. (1975). Kosovel, Srečko. I básníci mají své osudy. *Lidová demokracie*, 5.

³⁹ Kosovel, S. (1967). Rudá raketa. Sebevrah před zrcadlem. (prev. FB). *Impuls*, 2(6), 472–473.

⁴⁰ Kosovel, S. (1992). Předtucha (prev. F. Benhart). *Lettre internationale*, (7), str. 12.

⁴¹ Benhart, F. (1994). Sedm básníků ze Slovinska. (Kosovel: Majhen plašč, Ves svet je kakor). *Scriptum*, 4(10).

⁴² Kosovel, S. (1992). Smích krále Dada, Předměty bez duše. *Světová literatura*, 6, 191.

⁴³ Kosovel, S. (1998). Kras. *Host*, 2, 46.

⁴⁴ Prav tam, 46.

⁴⁵ Kudělka, V. (1977). *Slovinská literatura II*. Univerzita J. E. Purkyně, Fakulta filozofická.

interpretacij (npr. pesnik smrti vs. pesnik življenja)⁴⁶. Iz njegovega dela posebej izpostavi ciklus Tragedija na oceanu in pesem Ekstaza smrti. Mnogoplastnost in paradoksalnost njegove poezije pa samo podaljšujejo Integrali s posebnim konstruktivističnim programom. Med literarnimi programi, ki naj bi vplivali nanj, omenja dadaizem. Poleg poezije Kudělka omenja tudi esejistiko in programske manifeste (Mehanikom). V istem poglavju omenja še osebnosti Antona Podbevška, Toneta Seliškarja, Franceta Oniča, Mileta Klopčiča, Mirana Jarca, Antona in Franceta Vodnika ter Boža Voduška. Kosovela torej smiselno in plastično poveže z njegovimi generacijskimi sopotniki in razloži bistvo njegovega dela.

Kudělkovo geslo o Kosovelu v *Slovarju pisateljev Jugoslavije* (1979) ga navede kot socialnega pesnika in njegov pesniški razvoj primerja z Wolkerjevim, govori o njegovi revolucionarnosti in proletarskosti. Čeprav v bibliografiji avtor gesla omeni zbirko Integrali, žal tukaj o avantgardizmu pri Kosovelu presenetljivo ne najdemo ničesar.⁴⁷ Kasnejši *Slovník balkánských spisovatelů* (2001) geslo skoraj dobesedno ponovi, ne da bi dodal kakršnekoli nove podatke.⁴⁸ Gre za nenavadno reč, ker je Kudělka omenjal *Integrale* že v študiji iz leta 1968 in je tudi v naslednjem desetletju objavil več besedil, kjer analizira Kosovelov avantgardizem.

V obdobju po letu 2000 je o Kosovelu večkrat pisal slavist Ivan Dorovský. Razume ga predvsem kot avantgardističnega pesnika in se trudi to idejo podpreti z navezavami Kosovelovih pesniških motivov na druge pesniške osebnosti v velikih evropskih literaturah ter tudi v jugoslovanskem in balkanskem prostoru (predvsem z zenitizmom in nadrealizmom). V češkem kontekstu ponavlja misel o povezavi Kosovela in Wolkerja. Spomni na pogoste nesporazume v interpretacijah Kosovelove poezije, nepravilnost le-teh, številne kritiške mistifikacije in odvečne glorifikacije.⁴⁹ Novejša dognanja slovenske literarne vede glede medvojnega slovenskega avantgardizma in navezanost na edicije posameznih besedil povzame pregledni članek Miroslava Koube in Aleša Kozárja v reviji *Tahy*.⁵⁰

⁴⁶ To misel najdemo že v njegovi prejšnji temeljiti študiji o medvojni slovenski poeziji v reviji *Slavija*. Prim. Kudělka, V. (1968). Od expresionizmu k sociálnímu realismu. *Slavia*, 37, 464.

⁴⁷ Nedvěďová, M. (ur.). (1979). *Slovník spisovatelů. Jugoslávie*. Odeon.

⁴⁸ Dorovský, I. (ur.). (2001). *Slovník balkánských spisovatelů*. Libri.

⁴⁹ Dorovský, I. (6. 2. 2012). Moderní tvůrce Srečko Kosovel. *Iliteratura*. <https://www.iliteratura.cz/clanek/29499-vrecko-janez-srecko-kosovel>

⁵⁰ Kouba, M. in Kozár, A. (2011). Jihoslovanské literární avantgardy: přehledová studie. *Tahy*, 7–8, 14–48.

Prevajalskim aspektom Kosovelove poti v češki kulturni prostor se je posvečala predvsem literarna zgodovinarica Jana Šnytová (roj. 1976), npr. v skupnih prispevkih s slovakistko Špelo Sevšek Šramel (roj. 1979) za zbornik *Obdobja*⁵¹ in drugje. Prav omenjeni prispevek prinaša poskus obravnave tako čeških kot slovaških prevodov, saj smo ta kulturni prostor dolgo dojemali kot skupen in prevodi lahko igrajo vlogo povezovalnih kulturnih dejavnikov obeh prostorov. Šnytová tukaj govori o treh valovih prevajanja Kosovela, najprej v obdobju pred drugo svetovno vojno, nato z izdajami v 60. in 70. letih, tretja faza pa sovpada v obeh kulturah bolj ali manj z obdobjem okoli stote obletnice rojstva Srečka Kosovela. Glede prevodov samih opozarja na nevarnost poetizacije izvirnika, torej prevajanja s stilistično zaznamovano ustreznico, kjer te v originalu ni: npr. v pesmi *Moja okna so črna zvezo „pada iz celice“* Dorovský prevede kot „padá do kobky“, kjer je spremenjen še pomen predloga smeri iz „iz“ v „v“, kar vodi k spremembi pomena izvirnika. Ista odklanjanja opazita avtorici tudi v slovaškem prevodu Fera Lipke (roj. 1946). Večjo zvestobo originalu čutita pri čeških prevodih Viléma Závade in slovaških Stanislave Chrobákové Repar (roj. 1960).

Podobno sliko, ki jo Šnytová opisuje v primeru prevodov, lahko vidimo tudi v strokovnem poročanju. V medvojnem obdobju naletimo predvsem na poglobljene članke slovenskih strokovnjakov Božidarja Borka in Otona Berkopca, ki ju dopolnjujeta npr. češka strokovnjaka Rajmund Habřina in Bohuš Vybíral. Takrat so se pojavile osnovne konstante pogleda na Kosovela, npr. to, da gre za „slovenskega Wolkerja“. V podobnem strokovno zanesljivem duhu beremo v 60. in 70. letih prispevke Viktorja Kudělke, Dobroslave Bergove, Viléma Závade in spet Otona Berkopca. Novejše prevode spremljajo besedila Ivana Dorovskega, Petra Borkovca, Aleša Kozárja, Františka Benharta idr. V zadnjih letih pa moramo poudariti predvsem pomen poglobljenih člankov Jane Šnytove (v sodelovanju s Špelo Sevšek Šramel).

9 Zaključek

Čeprav med češkimi prevodi Srečka Kosovela včasih opazamo določene pomanjkljivosti, moramo reči, da je njegovo delo v čeških prevodih prisotno z vso svojo tematsko in tudi formalno pestrostjo (pesmi, pesmi v prozi, manifesti) ter bolj

⁵¹ Sevšek Šramel, Š. in Šnytová, J. (2021). Srečko Kosovel v čeških in slovaških prevodih, prevodna perspektiva treh valov. *Slovenska poezija, Obdobja 40*. Znanstvena založba Filozofske fakultete.

ali manj ustreznim literarnozgodovinskim opisom, ki poskuša slovenskega pesnika uvrstiti v kontekst češke poezije istega časa in poimenovati ustrezne vzporednice v češkem, včasih celo širšem evropskem prostoru. Prevodoslovne refleksije iščejo morebitna odklanjanja od branja in interpretacij Kosovelovega dela v Sloveniji in utirajo možnosti za prevode v prihodnosti, saj vidimo, da se je Kosovelov dostopni opus v zadnjih letih vsebinsko spet razširil (prim. Kosovel, S. (2019). *Vsem naj bom neznan*. Goga.).

Literatura

Kosovelova poezija

- Berkopec, O. (ur.). (1946). *Hvězdy nad Triglavem. Moderní poesie slovinská*. Melantrich.
- Čermák, R. (2005). *Století Srečka Kosovela. Česko-lužický věstník*, 15(posebna št. 14).
- Kosovel, S. (1994). Cesta dohořívajícím lesem. (pr. F. Benhart) *Tvar*, 5(12), 18.
- Kosovel, S. (1967). Kdo to chodil... (pr. O. F. Babler). *Červený květ*, 9, 24.
- Kosovel, S. (1997). Kras. (pr. P. Borkovec). *Souvislosti*, 1, 155–158.
- Kosovel, S. (1998). Kras. (pr. P. Borkovec) *Host*, 2, 46–50.
- Kosovel, S. (1979). Krok, jenž se rozlýchá. (pr. František Benhart). *Lidová demokracie*, 12, 7.
- Kosovel, S. (2003). *Moje píseň*. (pr. I. Dorovský in M. Przybylski) František Šalé – Albert.
- Kosovel, S. (1976). Ostré rytmy. (pr. F. Benhart). *LD*, 5.
- Kosovel, S. (1967). Rudá raketa. Sebevrah před zrcadlem. (pr. F. Benhart). *Impuls*, 2(6), 472–473.
- Kosovel, S. (1992). Předtucha (pr. F. Benhart). *Lettre internationale*, (7), s. 12.
- Kosovel, S. (1992). Smích krále Dada. Předměty bez duše. (pr. F. Benhart) *Světová literatura*, 6, 191.
- Kosovel, S. (1966). *Snímky krajiny poezie*. (pr. J. Híršal). Československý spisovatel.
- Kosovel, S. (1936). Stařena za vsí, (pr. J. Čarek) *Lumír*, 8–9, 440.
- Kosovel, S. (1974). *V malém plášti slov*. (pr. V. Závada in O. Berkopec). Odeon.
- Kosovel, S. (1974). Vitr. (pr. F. Benhart). *Lidová demokracie*, 6.
- Kosovel, S. (2019). *Vsem naj bom neznan*. Goga.
- Kosovel, S. (1974). Z básní. (pr. V. Závada in O. Berkopec). Malý plášť, Stařena za vsí, Předsmrtná píseň, Svítlna u cesty. *Literární měsíčník*, 4, 22–23.

Literatura

- Benhart, F. (1975). Kosovel, Srečko. I básníci mají své osudy. *Lidová demokracie*, 5.
- Benhart, F. (1955). Krev v plamenech. *Nový život*, 11, 1221–1223.
- Benhart, F. (1994). Sedm básníků ze Slovinska. (Kosovel: Majhen plašč, Ves svet je kakor). *Scriptum*, 4(10).
- Bergová, D. (1975). Srečko Kosovel in Jiří Wolker. *Jezik in slovstvo*, 7, 191.
- Berkopec, O. (1974). Kosovelův život a dílo. V S. Kosovel, *V malém plášti slov*. Odeon, 191–197.
- Berkopec, O. (1938). Mladá slovinská poesie poválečná. U, *čtvrtletník skupiny Blok*, 3(2), 147–150.
- Berkopec, O. (1931). Slovinská literatura po válce. *Slovanský přehled*, 23, 245–258, 334–345, 410–420.
- Borko, B. (1936a). Srečko Kosovel. K desátému výročí jeho smrti. *Československo-jihoslovanská revue*, 6(3–4), 52–54.
- Borko, B. (1936b). Pohled na literární slovinskou současnost. (pr. Rajmund Habřina) *Lumír*, 8–9, 461–466.
- Čermák, R. (2005). Serbske naléčco 2005 a Serbske kulturne dny 5. 5.–21. 7. *Česko-lužický věstník*, 10, 67.

- Černý, A. (1926). Srečko Kosovel. *Slovanský přehled*, 18(9), s. 720.
- Dorovský, I. (6. 2. 2012). Moderní tvůrce Srečko Kosovel. *Iliteratura*.
<https://www.iliteratura.cz/clanek/29499-vrecko-janez-srecko-kosovel>
- Dorovský, I. (ur.). (2001). *Slovník balkánských spisovatelů*. Libri.
- Hora, J. in Nový, K. (1938). Govora českých pisateljev Slovincem. *Ljubljanski zvon*, 58(1), 28.
- Habřina, R. (1934). Situace soudobé literatury v Jugoslávii. *Archa*, 22(2), 93–95.
- Hladník, M. (1986/87). Srečko Kosovel, Kons 5. *Jezik in slovstvo*, 32(4), 112–114.
- Hora, J. (1938). *Domov*. Borový.
- Jamnik, T. (2010). Bibliografia przekładów literatury słoweńskiej w Czechach w latach 1990–2006. V B. Tokarz (ur.), *Przekłady Literatur Słowiańskich. Tom 1, część 2. Bibliografia przekładów literatur słowiańskich (1990–2006)* (str. 143–202). Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Kouba, M. in Kozár, A. (2011). Jihoslovanské literární avantgardy: přehledová studie. *Tahy*, 7–8, 14–48.
- Kozár, A. (2005). Slovinsky psaná literatura. V E. Schleissova (ur.), *Literatura ve světě 2004* (str. 259–266). Gutenberg.
- Kudělka, V. (1968). Od expresionismu k sociálnímu realismu. *Slavia*, 37, 449–473.
- Kudělka, V. (1997). *Slovinská literatura II*. Univerzita J. E. Purkyně, Fakulta filozofická.
- Kudělka, V. (1970). Srečko Kosovel redivivus. *Host do domu*, 8, 29.
- Kudělka, V. (1979). Wolkerův slovinský blíženec Srečko Kosovel. *Literární měsíčník*, 1, 119–120.
- Lah, I. (1926). Jiří Wolker. *Ljubljanski zvon* (46)10, 610–618, (46)11, 692–701, (46)12, s. 766–775.
- Nedvědová, M. (ur.). (1979). *Slovník spisovatelů. Jugoslávie*. Odeon, 262.
- O. B. (13. 3. 1954). Z básní Srečka Kosovela. *Literární noviny*, 3(11), 4.
- Pánek, J. (1976). *Dr. Oton Berkopec. Življenje in delo. Bibliografija za leta 1926-1975*. Študijska knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu.
- Pavloušek, P. (2011). Pěstování révy vinné. Grada.
- Sevšek Šramel, Š. in Šnytová, J. (2021). Srečko Kosovel v českých in slovašких prevodih, prevodna perspektiva treh valov. *Slovenska poezija, Obdobja 40*. Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Sevšek Šramel, Š. in Šnytová, J. (2023). Srečko Kosovel: básník slovinského Krasu a avantgardy v české a slovenské překladatelské recepci. *Slovenská literatura*, 70(3), 244–259.
- Urbančič, B. (1995). *Česko-slovinské kulturní styky*. Euroslavica.
- Vybíral, B. (1925). Slovinské časopisy literární. *Archa*, 13(3), 131–132.
- Vybíral, B. (1926). Slovinské literární a umělecké revue. *Archa*, 14(2), 88–90.
- Závada, V. (1974). Básník teplého, jasného světa. V S. Kosovel, *V malém plášti slov*. Odeon, 7–14.
- Závada, V. (1980). Básník teplého, jasného světa. V V. Závada, *Krajina a lidé mého srdce*. Československý spisovatel, 1980, 367–369.